

УДК 76.012

ТИПОГРАФІКА ЯК ОСНОВА ДИЗАЙНУ ДРУКОВАНИХ ВИДАНЬ

ДЕНИСЕНКО Юрій, МАЗНІЧЕНКО Оксана, КОЛЕСНИКОВА Поліна
Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
iuriidenysenko@meta.ua, paulineatnight@gmail.com

Представлено результати розгляду типографіки як основи дизайну друківаних видань. Метою даної роботи є розкриття поняття «типографіка» та особливостей візуально-образної мови типографіки у графічному дизайні.

Ключові слова: *типографіка, поняття типографіки, графічний дизайн, дизайн поліграфічної продукції.*

ВСТУП

Типографіка широко застосовується у дизайні поліграфічної продукції. Ця сфера художньо-проектної діяльності охоплює галузі книжкової продукції, модних журналів, рекламну презентацію товарів і послуг, пакування тощо. Типографіка є засобом художньо-образного рішення друківаних видань, складовою комунікативного процесу, де адресант через закодоване звернення намагається донести до споживача певну інформацію з метою створити установку на конкретні дії. З точки зору сучасного графічного дизайну типографіка є знаковою системою, що забезпечує передання споживачеві вербальної інформації.

Художньо-виразні можливості типографіки у рішенні проектних завдань дозволяють підкреслити естетичну складову поліграфічної продукції, зробити повідомлення виразним і емоційно забарвленим, а завдяки тому більш привабливим і результативним. Щораз більша потреба у грамотно спроектованих і ефективних друківаних виданнях робить особливо затребуваними дослідження в цій галузі дизайну й змушує звернутися до аналізу історії і шляхів розвитку типографіки.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Головним завданням даної роботи є аналіз різних підходів до розкриття поняття типографіки та виявлення особливостей візуально-образної мови типографіки у графічному дизайні. Поставлена мета передбачає осмислення типографіки шляхом всебічного аналізу інформаційних джерел.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Термін «типографіка» походить від грецької: *typos* – «відбиток» і *grapho* – «пишу, креслю». У словнику Collins English Dictionary 2004 р. типографіку визначають як мистецтво компоновання друківаних знаків і друку [1]. У енциклопедії «Книга» типографіка трактується як мистецтво знаходження шрифту й складових поліграфічного складання на визначеному форматі.

Дизайнер-графік С. Пономаренко у передмові до книги Дж. Фелічі «Типографіка: шрифт, верстання, дизайн», визначаючи поняття «типографіка», пише: «найзагальніше визначення цієї галузі поліграфії, опубліковане у Британській енциклопедії, належить Стенлі Морісону: «...мистецтво належного розташування складального матеріалу за конкретним призначенням» [2].

Стенлі Моріссон, відомий англійський типограф, дизайнер шрифту та історик книгодрукування, дає визначення поняттю "типографіка", як мистецтву оформлення друкованого тексту, що базується на певних, властивих конкретній мові правилах, за допомогою набору та верстки. Типографіка, з одного боку, є однією з галузей графічного дизайну, з іншого – це набір рекомендацій та правил, що визначають використання шрифтів з метою створення найбільш зрозумілого та прийняттого для читача тексту. Завданням типографіки є творче оформлення тексту за допомогою визначення параметрів додрукарської підготовки та подальших процесів набору та верстки.

На вітчизняному науковому просторі цей термін став застосовуватися після виходу у 1982 р. російською мовою книги Е. Рудера «Типографіка: посібник з оформлення». У передмові до цієї книги було надано декілька визначень тієї ділянки друкарського мистецтва, яку ми чомусь називаємо технічним редагуванням. «Типографіка – графічне оформлення друкованого тексту за допомогою складання й верстання (монтажу), проектування або безпосереднє моделювання твору друку» [3].

Таким чином, типографіка пов'язана з поняттями: «шрифтова графіка», «шрифтовий дизайн», «мистецтво шрифту», «композиція друкованого твору», «верстання друкованого видання» тощо. Це означає, що, з одного боку, типографіка входить до кола графічних мистецтв, а з іншого – належить до галузі техніки й технології поліграфічного виробництва».

М. Жуков у коментарях до книги Е. Рудера «Типографіка: посібник з оформлення» пише: «Можна навести чимало прикладів різноманітного використання терміну "типографіка", вужчого або більш широкого його тлумачення: Типографіка – система оформлення, складання й верстання друкованого видання в цілому або його елементів. Типографіка – сукупність художніх особливостей складального оформлення серії, циклу або групи видань або їхніх елементів. Типографіка – художній твір, продукт творчої праці художника-друкаря-оформлювача видання або серії видань. Усе це – загальноживані тлумачення поняття "типографіка", пов'язані зі звичним для нас співвідношенням її з друкарською справою або з творчістю художника-друкаря» [3]. Використання рисунків з метою фіксування і передавання інформації сягає у часи розквіту первісного суспільства. Зачатки піктографії (рисункового письма) більшість фахівців пов'язує з мистецтвом палеоліту, надаючи їм пізнавальні, естетичні та художні функції. На відміну від первісного мистецтва, піктограми не мали на меті створення конкретних художніх образів. Тому піктографічні малюнки порівняно легко стають схематичними, а потім і умовними зображеннями, не втрачаючи, проте, основного змісту переданої за їх допомогою інформації. Згодом за кожним рисунком закріплювався суворо визначений зміст, тобто зображення ставало однозначним; вироблявся єдиний спосіб накреслення малюнка в межах множини піктографічних позначень, якими

користувалося плем'я. Поряд із процесами спрощення, схематизації окремих малюнків, наближення їх як за формою, так і за функціями до перехідних рисунково-знакових елементів письма, що зароджувалося, відбувалося певне ускладнення піктографічних повідомлень. Цьому сприяло поступове введення в зображувальний арсенал піктограм деяких типів умовних знаків: рахункових, маршрутних, картографічних, знаків власності та інших, які сформувалися раніше.

Типографіка – це одна із експериментальних сфер графічного дизайну, а шрифт залишається основою будь-якого успішного дизайн-проекту. Типографіку можливо вважати одночасно і наукою, і мистецтвом. У цій царині існують свої закони, які не слід ігнорувати. Уміння дизайнера працювати зі шрифтами є показником його професіоналізму. Типографіка – це свого роду перетворення друкованого тексту в деякий елемент графічного оформлення таким чином, щоб максимально полегшити читачу розуміння тексту та підсилити враження від поданої інформації. Типографіка дозволяє створювати художні образи навіть без використання ілюстрацій та образотворчої графіки – лише за допомогою моделювання та монтажу самого тексту.

Головне призначення типографіки – в доступній та цікавій формі донести до читача необхідну інформацію. Шрифтові дизайнери, моделюючи візуальне оформлення, методами типографіки створюють справжні витвори мистецтва. Також важливим є вплив на споживача з метою захопити читанням і розгляданням видання, звернутися до споживача на сучасній графічній мові та вплинути на його емоції, підсилити враження від текстових повідомлень [4].

Завдання типографіки – слугувати для передання письмової інформації. Типографіка друкованого видання обмежена в просторі двох вимірів, і дизайнер, виконуючи типографічне оформлення тексту, вирішує такі завдання: знаходить гармонійне співвідношення розташування одного елементу до іншого, використовує контраст кеглів шрифту, визначає характер взаємин між площинами й тонами сірого відтінку.

Типографіка є важливою складовою графічного дизайну, оскільки забезпечує гармонійне сприйняття глядачем текстової друкованої продукції. В основі поняття «типографіка» – уявлення про багаторазове повторення відбитку. Друкар обирає шрифт, встановлює формати, набирає і верстає, тобто компонує готові літери, слова, текстові блоки, лінійки, колонки, сторінки, розгортки тощо. Просторова організація тексту – ключовий і найбільш творчий момент діяльності й, у цьому сенсі, типографіка – мистецтво розташування, експозиції двомірних форм на площині за допомогою складання й верстання. Важливо, що це стосується лише друкованих видань, адже можливості сучасної типографіки є значно ширшими, ніж робота на площині друкованого аркушу.

Потужним засобом впливу на споживача є художній образ, що перебуває на стику мистецьких, естетичних і соціальних проблем суспільства, він зближує мистецтво й дизайн, розмиваючи межі між ними. Зміст повідомлення часто буває сконцентрованим саме в художньому образі, багатому на приховані смисли й складні метафоричні порівняння. Т. Сем'ян констатує, що візуально-графічні прийоми слід розглядати як категорію рецептивну. Зоровий образ самої

конфігурації тексту співвідноситься з його загальним змістом і естетично впливає на читача [3].

За визначенням Е. Рудера, «шедеври типографіки демонструють довершену єдність слова й типографічної форми. Вони доводять також, що чистий функціоналізм ще не гарантує гарної форми» [2]. Варто зазначити, що текст здатний бути пластичним матеріалом або носієм конкретної інформації; але найчастіше – у мистецтві типографіки – він прагне поєднувати в собі обидві властивості. У книзі «Нова типографіка» Я. Чихольд стверджує, що текст має донести зміст повідомлення, акцентувати важливі слова й зберегти логічну послідовність змісту [5].

ВИСНОВКИ

Типографіка є свого роду вмінням обирати необхідне шрифтове оформлення, визначати відповідні шрифтові гарнітури для різних ієрархій тексту (таких, як заголовки, підзаголовки, основний текст, примітки, підписи до рисунків), установлювати оптимальний формат видання та розмір полів, довжину рядка та розмір кегля, визначати способи акцентування елементів текстового повідомлення, визначати необхідні параметри візуального оформлення макету видання.

Типографіка є основним елементом верстки ділових документів, створення дизайну інтер'єру, обробки рекламних плакатів, студій, створення оригінальних вивісок магазинів, досконалого художнього оформлення друкованих видань. Метою використання даної технології є створення яскравих, привабливих образів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Anderson S. Collins English Dictionary. HarperCollins. 2004. 1888 p.
2. Криштопайтіс В.В. Класична типографіка друкованих видань. Харків, 2010.
3. Кривошей В.М. Упаковка в нашому житті. Київ: ІАЦ «Упаковка». 2001. 112 с.
4. Бережна О.Б., Андрищенко Т.Ю. Типографіка: навч. посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2021. 125 с.
5. Курушин В. Д. Графический дизайн и реклама. М.: ДМК Пресс, 2008. 272 с.

DENYSENKO Yu., MAZNICHENKO O., KOLESNIKOVA P. TYPOGRAPHY AS THE BASIS FOR THE DESIGN OF PUBLICATIONS

The results of the examination of typography as the basis for the design of printed materials are presented. The aim of this work is to reveal the concept of typography and the features of the visual-figurative language in graphic design.

Key words: *typography, concept of typography, graphic design, print design.*